

Det frivillige Skyttervesen

Orientering til skytterlagene om støy fra skytebaner

Desember 2008

1 Generelt

Ved etablering av nye skytebaner er støy den kanskje viktigste begrensningen ved valg av lokalisering. Ved enhver planlegging av utendørs skytebaner må derfor støyforhold utredes i en tidlig fase.

Mange skytterlag opplever at det oppstår konflikter knyttet til støy fra banen deres, spesielt i forhold til boliger og hytter som ligger i banens nærområde. Ofte oppleves støyklager som urimelige for skytterlagene, særlig når klagen kommer fra bebyggelse som har kommet til lenge etter at skytebanen ble bygget.

For å forebygge og håndtere konflikter er det viktig å kjenne til støyregelverk for skytebaner. Det er en rekke lover, forskrifter og retningslinjer som regulerer støy fra skytebaner. I dette dokumentet gjennomgås de viktigste.

2 Regelverk

2.1 Plan- og bygningsloven

Miljøverndepartementets ”Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging, T-1442” gir anbefalinger til kommunene om hvordan støy skal behandles etter Plan- og bygningsloven. Retningslinjen er ikke rettslig bindende, men blir i praksis behandlet som om den var det.

Anvendelsesområde

T-1442 kommer til anvendelse i følgende situasjoner:

- etablering av nye boliger eller annen støyfølsom arealbruk ved eksisterende eller planlagt skytebane
- ved bygging av nye skytebaner
- ved utvidelse eller oppgradering av eksisterende skytebaner, forutsatt at endringen er så vesentlig at det kreves ny plan etter plan- og bygningsloven

Grenseverdier for støysoner

Retningslinjen opererer med gul og rød støysoner

- rød sone, nærmest støykilden, angir et område som ikke er egnet til støyfølsomme bruksformål, og etablering av ny støyfølsom bebyggelse skal unngås
- gul sone er en vurderingssone, hvor støyfølsom bebyggelse kan oppføres dersom avbøtende tiltak gir tilfredsstillende støyforhold.

For skytebaner gjelder i utgangspunktet grenseverdier for maksimalstøy (L_{AImax}) på 60 dB for gul sone og 70 dB for rød sone.

For skytebaner med begrenset aktivitet kan grenseverdiene heves som følger:

- aktivitet inntil 3 dager eller kvelder pr uke og mindre enn 65 000 skudd pr år:
Grenseverdien for maksimalstøy kan heves med 5 dB, til 65 dB L_{AImax} i gul sone og 75 dB L_{AImax} i rød sone.
- aktivitet inntil 2 dager eller kvelder pr uke og mindre enn 20 000 skudd pr år:
Grenseverdien for maksimalstøy kan heves med 10 dB, til hhv 70 dB L_{AImax} og 80 dB L_{AImax}

For baneanlegg med svært høy skyteaktivitet (i praksis bare Forsvarets baner), opereres det i tillegg med grenser for ekvivalentnivåer (L_{den}).

Støysoner fra riflebaner

Gul støysoner fra en riflebane kan strekke seg 3,5 km i skyteretningen, mens utbredelsen til sidene er noe mindre, og utbredelsen bakover vil være betydelig mindre. Utbredelsen påvirkes av en rekke faktorer: Våpentype, aktiviteten på skytebanen (ulike grenseverdier), standplassens utførelse, terrengskjerming, marktype, vegetasjon, støyrefleksjoner med mer.

Støysoner skal beregnes i henhold til gitte beregningsmetoder, der det legges til grunn værforhold som gir spesielt god lydforplantning. Bare unntaksvis blir det gjort målinger av skytestøy.

2.2 Forurensningsloven

Forurensningsloven setter generelt forbud mot å forurense, inkludert utslipp av støy. Unntaket er hvis det er gitt konsesjon eller hvis standardkrav i forskrift tilfredsstilles (noe som anses å være tilfelle hvis grenseverdiene i T-1442 tilfredsstilles). Nye baner som tilfredsstiller kravene i T-1442 skal dermed ikke konsesjonsbehandles.

Eksisterende baner omfattes i utgangspunktet ikke av konsesjonsplikt. Disse banene er å anse som lovlig virksomhet som kan drives som før, forutsatt at det ikke gjøres endringer i utforming og bruk av banen som gir vesentlig økte støyulemper for omgivelsene. Fylkesmannen skal varsles om planlagte endringer dersom disse har betydning for støyforholdene i banens omgivelser. Fylkesmannen avgjør om den planlagte endring vil medføre vesentlig økte støyulemper slik at det samlede baneanlegg blir konsesjonspliktig etter forurensningsloven. En doubling av skyteaktiviteten, eller en økning i maksimalnivå på 5-10dB anses å være vesentlig økning. Spesielt ved etablering av nye skytebaner med annen skyteretning enn de eksisterende banene på et område, kan støyen fort øke med 5-10dB, men også i andre tilfeller kan støyen øke såpass mye.

Fylkesmannen avgjør om det foreligger konsesjonsplikt for nye eller eksisterende baner og hvis så er tilfelle, plikter skytterlaget å sende konsesjonssøknad. Når det gis konsesjon blir det satt krav til støytiltak, skytetidsbegrensninger eller liknende. Dersom fylkesmannen finner at planene om endring for en eksisterende bane medfører konsesjonsplikt kan skytterlaget trekke endringsplanene tilbake.

2.3 Kommunehelsetjenesteloven

Lov om helsetjenesten i kommunene (Kommunehelsetjenesteloven), har bestemmelser om miljørettet helsevern. Med hjemmel i loven er det gitt en egen forskrift om miljørettet helsevern. Kommunene er myndighet, og kan blant annet kreve retting av forhold ved en eiendom eller virksomhet hvis denne gir støy med negativ helsevirkning.

Det er en forutsetning at helsehensyn, så langt som mulig skal ivaretas gjennom ordinære prosesser knyttet til planlegging og godkjenning av virksomheter. Kommunehelsetjenesteloven skal bare brukes i helt spesielle tilfeller.

Det er eksempler på at kommunehelsetjenesten har gitt pålegg om støyutbedringer eller redusert skytetid for eksisterende baner hvor det er henvist til de grenseverdier som gjelder for nye baner. Slike pålegg baserer seg noen ganger på misforståelser om at overskridelse av grenseverdiene nødvendigvis innebærer en helsefare. Grenseverdiene for nye baner er satt på et lavt nivå hvor hensikten er å oppnå minst mulig sjenanse for naboene. Følgelig vil ikke enhver overskridelse av disse grenseverdiene innebære helsefare.

En vanlig "feil" er å fokusere ensidig på selve desiBel-nivået uten samtidig å vurdere omfanget av skytingen. Det er den totale støybelastningen som er avgjørende for helsebelastningen. Derfor vil komprimerte skytetider med relativt høyt støynivå gjerne være mindre belastende enn lange og uregelmessige skytetider med noe lavere støynivå.

Ved vurderingen om det skal gis pålegg etter Kommunehelsetjenesteloven er det ikke tilstrekkelig at det foreligger "fare for helsen". Det må også foretas en såkalt "kost-nytte"-vurdering hvor det vurderes hvor mye som kan oppnås ved et pålegg sammenholdt med de ulempene og eventuelle kostnader et pålegg vil medføre. Eksempelvis vil det normalt ikke være i samsvar med forskriften å gi et pålegg om utbedre standplassbygg hvis en slik utbedring koster mange millioner kroner og den støyreduksjon som oppnås er beskjeden.

3 Nye skytebaner

Støysonekart

Tidlig i planleggingen av nye baner bør det utarbeides støysonekart som grunnlag for videre planlegging. Ved bygging av nye skytebaner er utgangspunktet at det ikke skal ligge boliger, hytter eller annen støyømfintlig bebyggelse innenfor gul støysone slik den er definert i T-1442.

Reguleringsbestemmelser

Reguleringsbestemmelsene bør utformes slik at de ivaretar at grenseverdiene i T-1442 tilfredsstilles. Dette kan for eksempel gjøres ved at det stilles krav til utførelse av standplassbygg. Reguleringsbestemmelsene bør også regulere skytetider.

Konsesjon

Dersom det ikke er mulig å tilfredsstille grenseverdiene i T-1442 for en ny skytebane, men kommunen allikevel er positiv til en etablering, kan en søke konsesjon. Fylkesmannen kan vurdere konsesjonsspørsmålet etter at planen er ferdigbehandlet i kommunen, men det naturlige vil som regel være at prosessene kjøres parallelt. Dersom det gis konsesjon vil den gjerne ha krav om skytetidsbegrensninger, støydempingstiltak og liknende.

4 Eksisterende skytebaner

Støysonekart

Ved eksisterende skytebaner bør det utarbeides støysonekart. Dette er særlig viktig for skytebaner som ligger nær eksisterende eller planlagt bebyggelse. Støysonekartet sendes kommunen, som har plikt til å lage et oversiktskart som bør brukes i alt plan- og byggesaksarbeid. Støysonekartet kan dermed være med på å forhindre fremtidig bebyggelse i støysonene, og på den måten forebygge potensielle støykonflikter.

Dersom det planlegges boliger, hytter eller liknende som kan komme innenfor gul støysone bør skytterlaget kreve at kommunen pålegger tiltakshaver å foreta støyberegninger.

Mindre endringer

Mindre endringer av en skytebane som ikke medfører vesentlig økt støy kan ofte gjøres uten at det må utarbeides reguleringsplan eller søkes konsesjon. Hvor grensen for hva som kan gjøres går er avhengig av en rekke faktorer, og må avgjøres i en dialog med kommunen og eventuelt Fylkesmannen.

Ekspropriasjon

I en del tilfeller kan det være nødvendig å gjennomføre ekspropriasjon for å sikre retten til videre drift av en skytebane. En typisk situasjon er at den eksisterende leiekontrakten løper ut og grunneierne ikke vil forlenge. I slike tilfeller vil det være nødvendig å lage en reguleringsplan for banen før man går til ekspropriasjon. Selv om det lages reguleringsplan kommer ikke støygrensene i T-1442 til anvendelse. Det kan allikevel bli aktuelt å ta inn bestemmelser som sikrer at støyen i hvert fall ikke skal øke i fremtiden.

Utvidelse av skytebaneanlegg

Hvis et skytterlag planlegger å bygge nye baner på et eksisterende skytebaneanlegg, må det foretas en støyutredning for å fastslå om byggingen medfører økt støy til omgivelsene. I mange tilfeller vil en slik utvidelse utløse krav om utarbeidelse av ny reguleringsplan og / eller konsesjonsbehandling.